

Den spanska mantiljan

Lång historia

Kanske kan dess ursprung spåras så långt tillbaka som till ibererna!

På 1600-talet hade den blivit ett särskilt plagg utöver medeltidens sjalett av bomullstyg eller siden. På målningar av Goya från 1700-talet är det tydligt att den bärs av kvinnor med hög samhällsposition. Sin högsta nivå nådde mantiljan på 1800-talet när Isabella den andra bar den med förkärlek. I nuvarande spanska kungahuset har såväl Sofia som hennes döttrar använt den vid galaföreställningar.

Kvinna i mantilja, målad av Goya

Ferdinand VII i spetsar, målad av Goya

Det mer allmänna bruket avtog under andra halvan av 1800-talet men inte i Sevilla och andra andalusiska städer, inte heller i Valencia eller Madrid, där det fanns många adelsdamer. Där

kom den t.o.m. att bäras i politiskt syfte, nämligen som en protest mot de nymodigheter, som Amadeus av Savoyen och hans gemål Maria Victoria stod för under sin regering. Protesten kallas ”mantiljornas konspiration” i historien.

Bruket av mantiljan som vardagsplagg avtog även i Sevilla under 1900-talet men till mässan gick man i en mindre variant av den ursprungliga.

Högtidsdräktens fulländning

Så kom det sig att den begränsades till stora högtider, ceremonier som begravningar och framför allt till Semana Santa, den spanska påsken, särskilt under Långfredag och påskafton. Den består av svart spetsstyg, som hängs över en hög kam av sköldpadd och når långt ner på ryggen. Det finns även en vit mantilja, som används vid festliga tillfällen som bröllop, Feria de Abril eller vid tjurfäktningar.

Den skall vara av spetsar

Spetsar var på sin modetopp på femtonhundratalet, då de bars av både män och kvinnor i kragar, krås och manschetter etc. Så småningom användes de mest av kvinnorna i vardagskläderna, i gardiner och dukar, som accessoarer etc. men sedermera framförallt i mantiljorna. Helst skulle det vara knypplade spetsar, särskilt de som tillverkats av natursilke och de från Chantilly med sin skuggverkan i mönstren. En tredje typ består av broderad tyll, där motiven hämtats från de nyssnämnda.

Storleken för en mantilja rättas efter den som bär den: den får räckta ner till handen på sidorna och bak till några fingerbredder ovan höfterna.

Även sköldpaddskammen rättas efter person: är man småväxt kan man ha en högre, fast den är svårare att bära. Har man ”hästansikte” eller är lång, bör man välja en kortare, liksom om mannen jämte är kortvuxen etc.

Se en video om frisyrr, montage av sköldpaddskam och mantilja samt användningen vid påskprocessionen:

<http://www.youtube.com/watch?v=AzP83gH1RTk&feature=youtu.be>

Birgitta Kruckenberg sept 2014